ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Алматы қаласы Білім басқармасы
№1 Алматы қазақ мемлекеттік гуманитарлық-педагогтік колледжі

Курстық жұмыс

Тақырыбы: Баланың психикалық дамуындағы ойынның ролі
Пәні: Мектепке дейінгі балалар психологиясы

Студент: Зейне Тұрсын
Курс: 3
Мамандық: 0101000 -
«Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту»
Біліктілік: 010101 3 -
«Мектепке дейінгі ұйымдардың тәрбиешісі»
Топ:531

Бала мен балалар коллективінің дамуында мектеп жасына дейінгі балалар іс-әрекетінің негізгі түрі- **ойын** орасан зор роль атқарады. Ойын теориясына Н.К.Крупская елеулі үлес қосты.

«Мектеп жасына дейінгі балалар үшін ойын – оқу,ойын олар үшін-еңбек,ойын олар үшін-тәрбиенің нақты формасы»

«Жас бала ойынға алдымен үйренуші, көруші өсе келе соған белсенді қатынасушы келесі кезеңде үйретуші, жаттықтырушы, ұяға келе көруші жанкүйер ретінде қатысады»

Мұхтар Әуезов

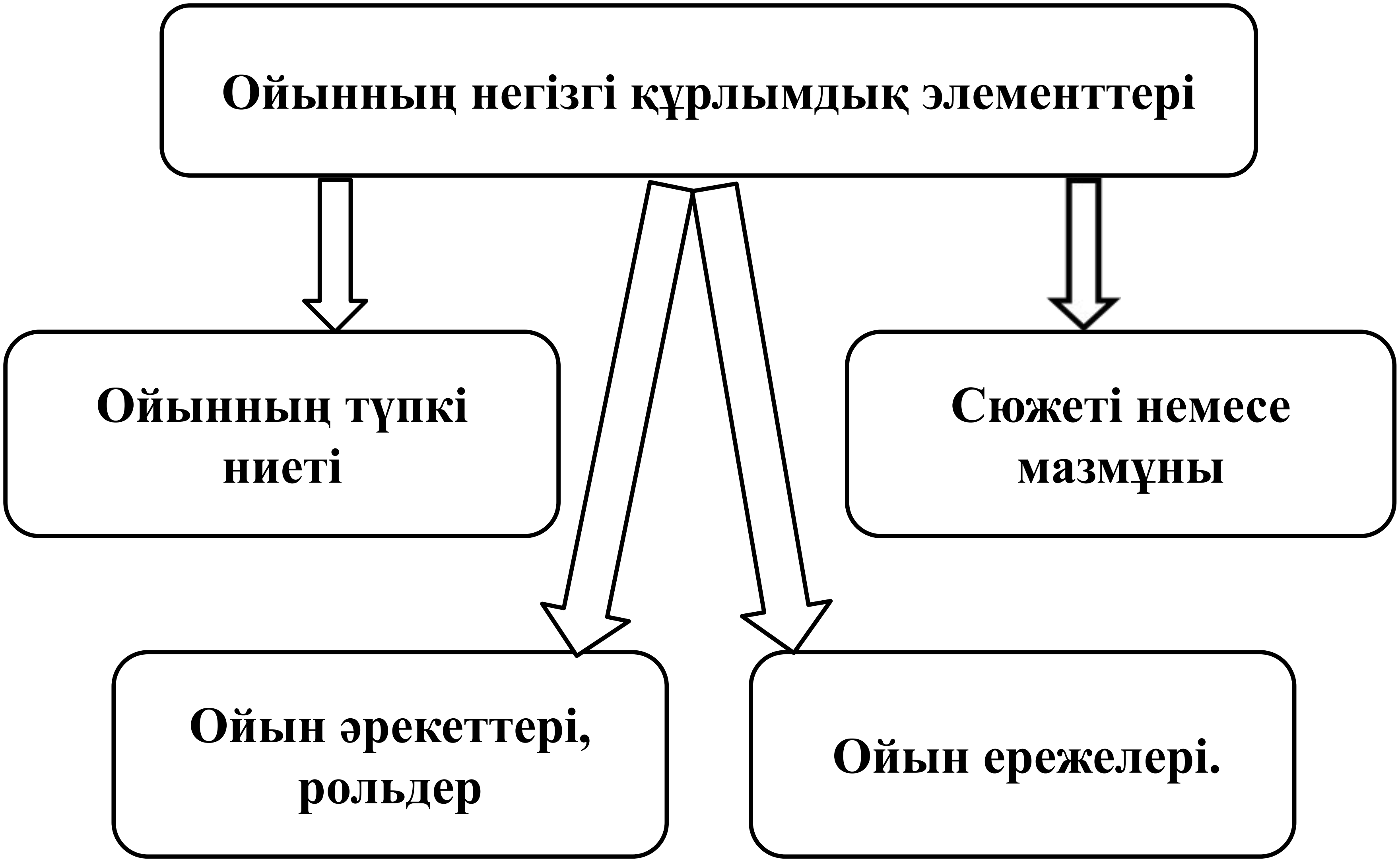
Ойынның негізгі құрлымдық элементтері
Ойынның түпкі ниеті
Сюжеті немесе мазмұны
Ойын әрекеттері, рольдер
Ойын ережелері.

Ойын кезіндегі баланың психологиялық ерекшеліктері
Олар ойланады
Эмоциялық әсері ұшқындайды
Белсенділігі артады
Ерлік қасиеттері,қиял елестері дамиды
Шығарымпаздық қабілеті мен дарынын ұштайды

ТҰЖЫРЫМ

- Ойынды – тәрбие құралы, ақыл – ойды, тілді ұзартады, сөздік қорды байытады, өмірді танытып, сезімді кеңейтеді, тәрбиелейді;
- Ерік және мінез қасиеттерін бекітеді, адамгершілік сапаны жетілдіреді;
- Ұжымдық сезім әрекеттері өсе түседі;
- Эстетикалық тәрбие беру құралына айналады;
- Еңбек тәрбиесін беру мақсаттарын шешуге мүмкіндік береді;

Адамгершілік
Шапшаңдық
Шыдамдылық
Ойын
Белсенділік
Ұйымдастырушылық
Тапқырлық

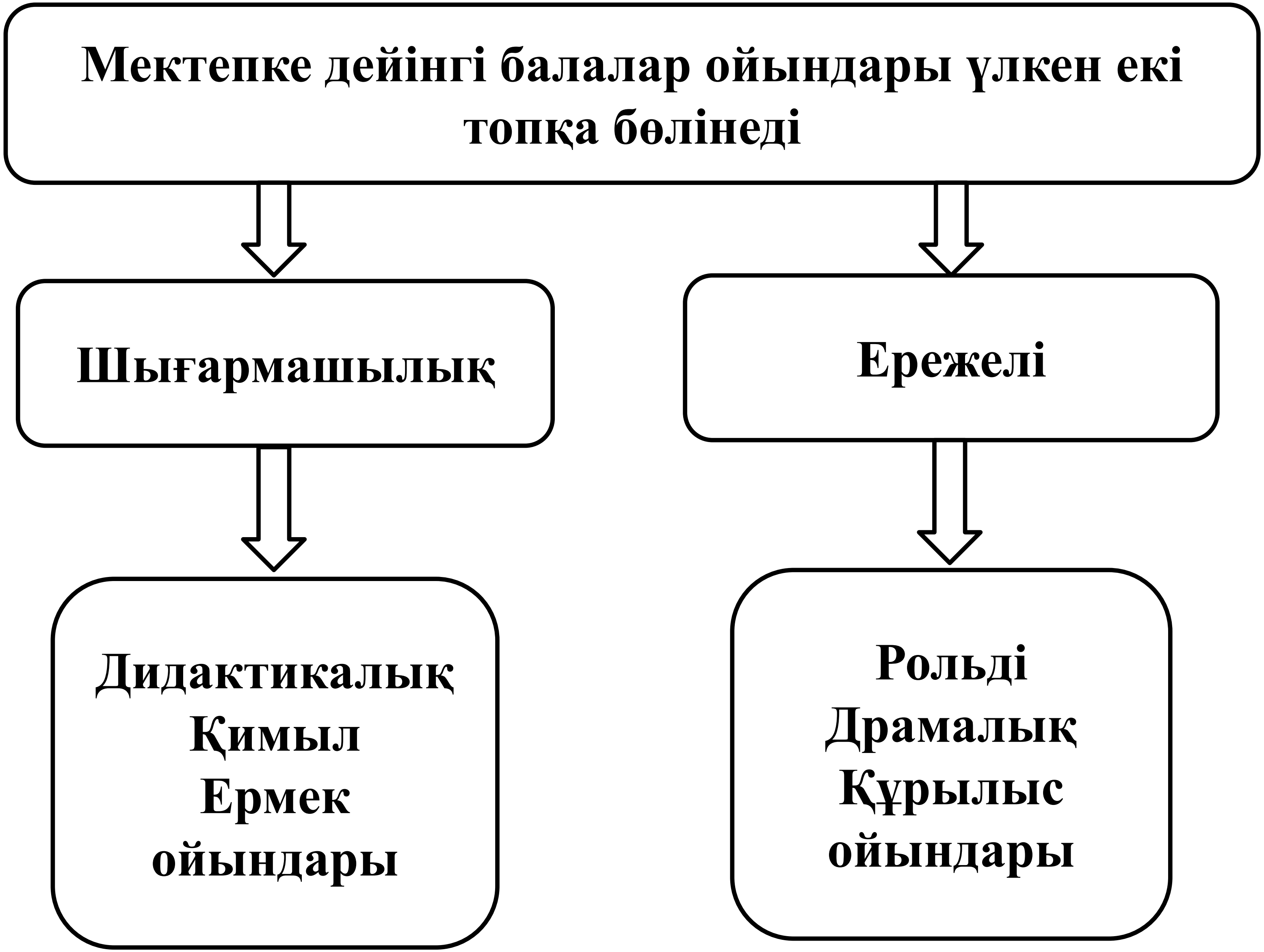
Мектепке дейінгі балалар ойындары үлкен екі топқа бөлінеді
Шығармашылық
Ережелі
Дидактикалық
Қимыл
Ермек
ойындары
Рольді
Драмалық
Құрылыс
ойындары

Ойынның бала өмірінде үлкен орын алатыны ертеден дәлелденген. Тіпті **XVIII ғ. Руссо** былай деп жазған: **«Баланы жақсы тану және түсіну үшін оны ойын кезінде бақылау керек»**

Балалармен жұмыс істеу ойынында ойынмен әсер ету арқылы баланы басқаруға немесе оны өзгертуге көп күш кетпейді. **Ойынмен әсер етудің мақсаты — баланың өзін-өзі тануы мен өзін-өзі басқарудан тұрады.**

Ойын — бұл ақпарат алмастыру құралы және баладан өз ойымен бөлісуді талап ету; яғни автоматты түрде қарым–қатынастағы барьерді жасату. Жоғарғы қатынас денгейге көтерілу үшін сөзді пайдалануы қажет. Ойын сезімдердің берілуімен және кемшіліктердің шешілуі үшін құрал болады. Бала сезімін вугвальды жеткізу ылғи да мүмкін емес. Дамудың бұл сатысында бала не сезгенін айту үшін когнитивті, вугвальды құралдары жетіспейді эмоционалды жағдайда оларды сөзбен жеткізу үшін бала өз ауыртпалықтарында интенсивті бір ойға жинақтала алмайды. Сөз символдардан құралады, ал символдар – абстракция. Онда біздің сөзбен айтылатын дегеніміздің көбі абстрактілі болып келетіні таңқаларлық жай емес.

Д. Б. Эльконин ойын дамуының 3 кезеңін көрсетеді:

Қиялдағы жағдаяттар мен ойын тәртібі қарым-қатынасының өзгеруі;

Ойынның тұрмыстық элементтерінің шаруашылық, одан кейін қоғамдық- саяси сюжеттерге айналуы;

Бір заттан келесі затқа ойын мазмұнын өзгерту.

Ойынның ерекшеліктері (К. Стопоро):

Ермек ойындар — ойында сюжет болмайды, оның мақсаты қатысушылардың көмегі, мысалы: бір-бірінің артынан қуу, қытықтау және т. б.;

Жаттығу ойындар – сюжет болмайды, көбіне дене жаттығуына арналған, мысалы: ағашқа тартыну, ағаштың үстінен жүгіру.

Процесуалды еліктеу ойындары – нақты кезеңге байланысты әрекеттер мен жағдайларды сыртқа шығару;

Дәстүрлі ойындар ұрпақтан-ұрпаққа берілетін ойындар. Бұнда жеке бастың сапасы көрінеді, жеке басты сыйлауды талап етуден тұрады.

Сюжетті ойын — ойын әрекеті бар, алғашқы қиялдағы ситуацияларды көрсету, мысалы: әр түрлі аспаптарда ойнау, жан-жануарлардың әрекетін көрсету немесе әлеуметтік қатынастарды көрсету;

Ойын даму кезінде екі негізгі деңгейлерге бөлінеді

Бірінші деңгей – (3 – 5 жас) балалардың әрекетін шынайы логикалық жаңғырту. Бұл кезеңде заттық әрекеттер ойын мазмұны болып табылады.

Екінші деңгей– (5 – 7 жас) балалардың арасындағы шынайы қарым – қатынас көрсетіледі және ойын мазмұны қоғамдық қарым – қатынас және адамдардың іс – әрекеттерінің қоғамдық мәні болып табылады.

Левиннің экспириментінде мектепке дейінгі балалар тобын бұзылған ойыншықтар бар (телефонның тұтқасы жоқ, дөңгелегі жоқ машина, т.б.) бөлмеге алым келеді. Мұндай жетіспеушіліктерге қарамастан балалар бір – бірлерімен қуана ойнайды. Екінші күні фрустрация күні болады. Фрустрация – бұл мақсатқа жету жолында кездесетін қиындықтардан туындайын жағдай. Балалар сол бөлмеге кірген кезде, ойыншықтар толық жиынттығы жатқан көршілес бөлменің есігі ашық тұрады, бірақ есікке тор тұтылған еді. Балалар өздерін қызықтырып тұрған ойыншықтарды көріп, бөлмені аралап кетті. Біреулері торды сілкіп, біреулері еденде жатты, көпшілігі ашумен енді керек емес ойыншықтарды лақтырды. Фрустрациялық жағдай ойын әрекетін және балалардың бір – бірімен қарым – қатынасын бұзды.

Диагностика

Ойын іс-әрекетінің мектеп жасына дейінгі балаларға психологиялық әсерінің ерекшеліктері, оның ішінде таным процессінің дамуына әсері зерттелді. Мектепке дейінгі балалардың ойынының ерекшеліктерінің теориялық негізі қаралды. Ойын іс-әрекетінің баланың таным процестерін дамытуда алатын рөлі қарастырылды.

Мектеп жасына дейінгі балалардың таным процестерін дамытуға арналған ойындар:

- ✔ Зейінін дамытуға арналған ойындар.
- ✔ Ес процесінің дамытуға арналған ойындар
- ✔ Қиялын дамытуға арналған ойындар
- ✔ Ойлауын дамытуға арналған ойындар
- ✔ Қабылдауын дамытуға арналған ойындар

Зерттеу жұмысы кезінде жүргізілген ойындар мақсаты балалардың психикалық таным процестерін дамытуға арналған.

Мектеп жасына дейінгі балалардың психикасын ойын іс – әрекетінде зерттей келе, мынадай көрсеткішке қол жеткіздім.

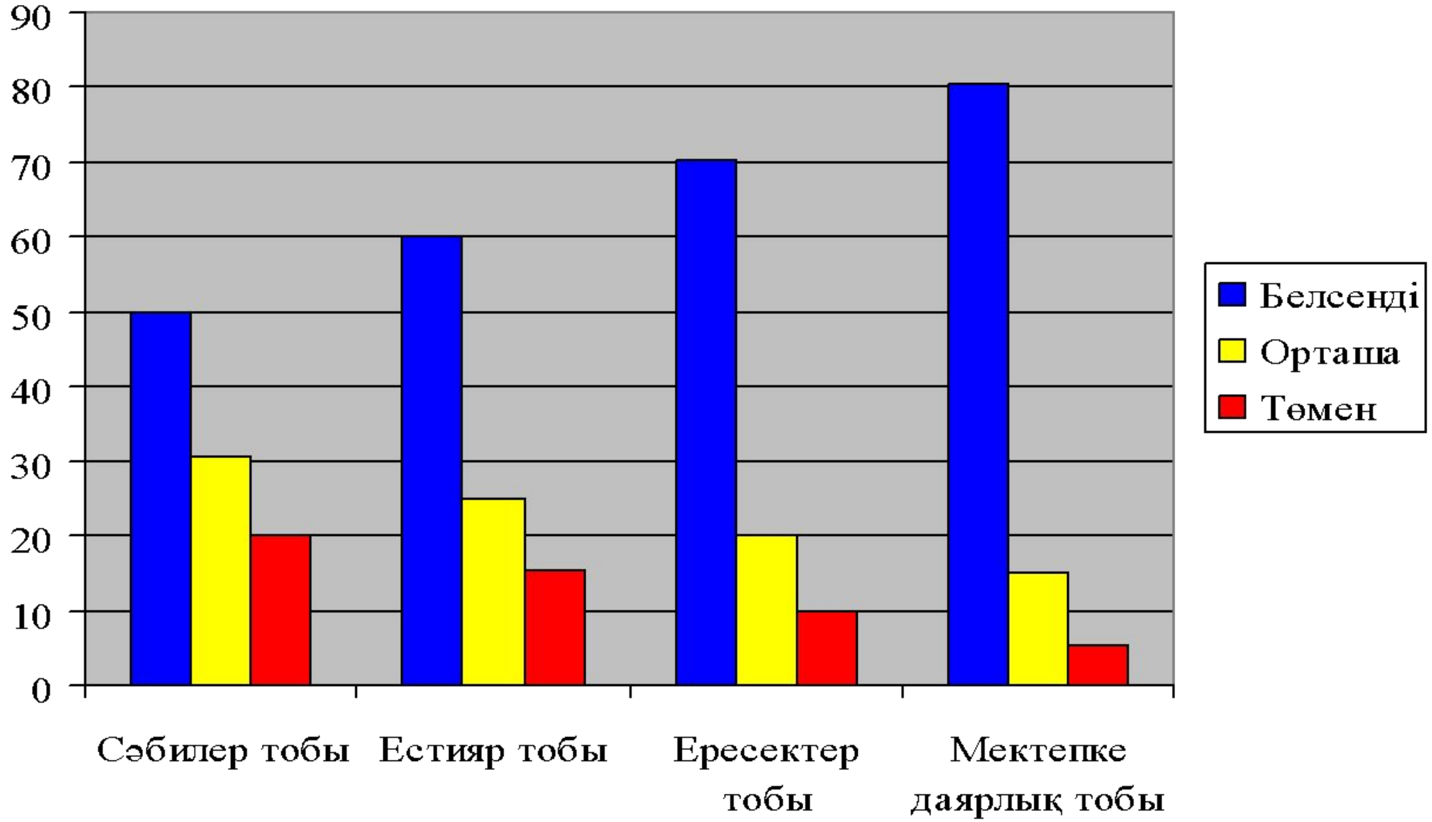

Мектепке дейінгі балалардың психикикасын дамыту үшін ерекше рөл атқаратын – ойын іс – әрекеті. Балалар ойынында таным процестерінің дұрыс қалыптасуы үшін де, оқу мен еңбек барысында да ойынның маңызы ерекше. Балалардың ойындарының тәрбиелік маңызын жоғары бағалай келіп, А. С. Макаренко былай деп жазды: «Бала өмірінде ойынның маңызы зор, ересек адам үшін еңбектің, жұмыстың, қызметтің қандай маңызы болса, нақ сондай маңызды. Сондықтан келешек қайраткерді тәрбиелеу алдымен ойыннан басталады»

Назарларыңыз рахмет!!!